3.1. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje *Misiūnas prieš Lietuvą:* ar galėjome jo išvengti?

Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos
Tarptautinės ir Europos Sąjungos teisės institutas
Prof. dr. Danutė Jočienė
El. paštas: djociene@mruni.eu

DOI: 10.13165/LT-25-01-11

Santrauka. *2025 m. spalio 7 d. Europos Žmogaus Teisių Teismas priėmė sprendimą byloje Misiūnas prieš Lietuvą. Ši byla kėlė daug klausimų ir diskusijų Lietuvos konstitucinės teisės atstovams, diskutuojantiems apie tai, ar iš tikrųjų pagal 1992 m. spalio 25 d. referendumu priimtą Lietuvos Respublikos Konstituciją Respublikos Prezidento galios teisėjų (per)skyrimo procese yra neribotos, ar pagrįsta asmeniui, kandidatui į teisėjus, kuris ėjo aukštas pareigas valstybėje ir norėjo grįžti į ankstesnes teisėjo pareigas, taikyti iki šiol nežinotą „teisinio atšalimo laikotarpio" (angl. „a cooling-off period", kaip nurodė EŽTT) sąlygą ir pan. Šiame straipsnyje analizuojami įvairūs šio EŽTT sprendimo aspektai, susiję su asmens teise patekti į teismą, tinkamo bylos nagrinėjimo reikalavimu pagal suformuotą EŽTT praktiką, vadinamąjį Eskelineno testą, keliant tam tikrus konstitucinės teisės klausimus buvusio teisėjo nepaskyrimo atgal į teisėjo pareigas kontekste. Autorė straipsnyje pateikia tik savo subjektyvias įžvalgas.*

Reikšminiai žodžiai*: EŽTT, EŽTK, byla Misiūnas prieš Lietuvą, Eskelineno bylos testas, žmogaus teisės, teisė (patekti) į teismą.*

Įvadas

2025 m. spalio 7 d. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT, Strasbūro teismas, Teismas) priėmė sprendimą byloje *Misiūnas prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 38687/22)[1], kuriame konstatavo 1950 m. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK, Europos žmogaus teisių konvencija, Konvencija) 6 str. 1 d. pažeidimą, atmesdamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės teiktą argumentą dėl neišnaudotų vidaus gynybos (civilinių) priemonių ir priteisdamas p. Misiūnui 10 tūkstančių eurų kompensaciją už patirtą moralinę žalą. EŽTT taip pat nurodė, kad konstatavus Konvencijos 6 str. 1 d. pažeidimą, nebūtina atskirai nagrinėti pareiškėjo skundų, pateiktų pagal Konvencijos 8 ir 13 str. Reikia pabrėžti ir tai, kad ši byla neperduota EŽTT Didžiajai kolegijai pagal Konvencijos 43 str. 2 d., kuri nagrinėja sudėtingus Konvencijos arba jos protokolų aiškinimo ar taikymo klausimus[2] arba bylas, kuriose keliamos rimtos visuotinai

1 Europos Žmogaus Teisių Teismo 2025 m. spalio 7 d. sprendimas byloje *Misiūnas prieš Lietuvą* (esmė ir teisingas atlyginimas), peticijos Nr. 38687/22. https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-245087.

2 Pavyzdžiui, EŽTT Didžioji kolegija priėmė 2023 m. sausio 23 d. sprendimą byloje *Macatė prieš Lietuvą* (peticijos

svarbios problemos. Strasbūro teismui pateiktoje byloje pareiškėjas iš esmės kėlė klausimą, kad jis Lietuvos vidaus teisėje negali veiksmingai užginčyti Lietuvos Respublikos Prezidento (toliau – Respublikos Prezidentas arba Prezidentas) sprendimo neskirti jo į pareiškėjo jau eitas apylinkės teismo teisėjo pareigas, kai toks Prezidento veiksmas neformalizuotas Prezidento dekretu (neįformintas dekretu).

3.1.1. Bylos *Misiūnas prieš Lietuvą* faktinės aplinkybės, kuriomis rėmėsi EŽTT: Lietuvos teismų sprendimų esmė

Pareiškėjas Misiūnas 2015 m. lapkričio 18 d. Respublikos Prezidento dekretu buvo paskirtas į teisėjo pareigas Vilniaus miesto apylinkės teisme. 2016 m. gruodžio 8 d. Respublikos Prezidento dekretu, remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 84 str. 1 d. 11 p., 112 str. 4 d. ir 115 str. 1 d. 4 p. ir Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 90 str. 1 d. 4 p., pareiškėjas buvo atleistas iš teisėjo pareigų, nes paskirtas vidaus reikalų ministru (Lietuvos Respublikos Vyriausybės nariu). Pareiškėjas ministro pareigas ėjo nuo 2016 m. gruodžio 13 d. iki 2020 m. rugsėjo mėn., kai jis tapo Krašto apsaugos viceministru ir šias pareigas ėjo iki 2020 m. gruodžio 11 d.

2020 m. gruodžio 11 d. pareiškėjas pateikė pirmąjį prašymą Nacionalinei teismų administracijai, prašydamas paskirti jį atgal į teisėjo pareigas Vilniaus miesto apylinkės teisme. Šis prašymas persiųstas Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijai. 2021 m. sausį viešieji asmenys, tarp jų ir Respublikos Prezidentas, viešai išsakė abejones, teigdami, kad pareiškėjas negali būti paskirtas atgal į jo eitas teisėjo pareigas, be kita ko, nurodydami, kad pats pareiškėjas atsisakė eitų teisėjo pareigų dėl politinio posto, jis negali būti vertinamas kaip nepriklausomas kandidatas ir dėl to negalės tinkamai eiti teisėjo pareigų, be to, vadinamasis atšalimo laikotarpis būtinas po politinio posto pabaigos. Sprendimas dėl pareiškėjo pateikto prašymo skirti jį teisėju nepriimtas.

2021 m. vasario 1 d. pareiškėjas paprašė Respublikos Prezidento kanceliarijos pateikti atsakymą į jo 2020 m. gruodžio 11 d. prašymą ir nurodyti atitinkamas priežastis. 2021 m. vasario 23 d. Respublikos Prezidento kanceliarija pateikė atsakymą, kuriame, be kita ko, buvo nurodyta, kad remiantis atitinkamu teisiniu reguliavimu teisėjas, palikęs postą, gali per tam tikrą laiką pretenduoti būti perskirtas teisėju, nekeliant jam reikalavimo laikyti teisėjo egzaminą ir nedalyvaujant teisėjų atrankos procedūroje. Tačiau, kanceliarijos nuomone, bendra teisėjų skyrimo taisyklė (kad būtent Respublikos Prezidentas sprendžia, ar kreiptis į Teisėjų tarybą, prašant jos patarimo skirti ar neskirti nurodytą asmenį teisėju[3]) išlieka ir ji taikoma ir asmenims, kurie nori grįžti atgal į teisėjų korpusą. Dar daugiau, atsakyme pabrėžta ir tai, kad pagal Konstituciją ir Teismų įstatymą Respublikos Prezidentas *gali, bet neprivalo* skirti buvusį teisėją iš naujo į teisėjo pareigas. Respublikos Prezidentas, turėdamas Konstitucijos ir įstatymų jam suteiktą diskreciją, įvertino visas pareiškėjo

Nr. 61435/19), o 2022 m. EŽTT Didžioji kolegija pateikė konsultacinę išvadą pagal Konvencijos protokolą Nr. 16 pagal Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymą Nr. P16-2020-002.

3 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 9 d. nutarimas, *Valstybės žinios*, 2006, Nr. 51-1894.

situacijai reikšmingas aplinkybes ir vadovavosi viešaisiais interesais, nepriimdamas Prezidento dekreto prašomu klausimu (EŽTT sprendimo 8–13 p.).

2021 m. kovo 1 d. pareiškėjas pradėjo administracines teismines procedūras, kreipdamasis į Vilniaus apygardos administracinį teismą ir prašydamas, be kita ko, konstatuoti, kad Respublikos Prezidentas, (ne)priimdamas sprendimą neskirti jo į eitas teisėjo pareigas, pažeidė jam suteiktas įstatymo galias ir sąžiningumo, objektyvumo, skaidrumo ir profesionalumo principus ir kad Prezidentas, įgyvendindamas jam suteiktas galias teisėjų skyrimo procese, nepaisė Konstitucijos 5 str. 2 d. nustatytų reikalavimų, konstitucinių atsakingo valdymo ir teisės viršenybės principų. Pareiškėjas savo skunde taip pat teigė, kad Respublikos Prezidento viešai išsakyti teiginiai apie jo netinkamumą būti teisėju turi būti pripažinti niekiniais ir negaliojančiais (angl. *null and void*), o jo neskyrimas atgal į teisėjo pareigas pažeidė jo, kaip buvusio teisėjo, teisinių lūkesčių principą, todėl Prezidento kanceliarija turi jam sumokėti atlyginimą už visą nepaskyrimo laikotarpį (14 p.).

2021 m. kovo 10 d. sprendimu Vilniaus apygardos administracinis teismas atsisakė priimti pareiškėjo skundą, *inter alia* teigdamas, kad tik Respublikos Prezidentas priima sprendimą skirti ar neskirti tam tikrą asmenį teisėju, todėl Nacionalinės teismų administracijos ar Prezidento kanceliarijos aktai nesukelia tokiam asmeniui jokių teisinių pasekmių. Be to, remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau – Konstitucinis Teismas) 2010 m. gegužės 13 d. nutarimu, šis teismas nurodė, kad Prezidento galios formuojant teisėjų korpusą susijusios su valstybės valdžios įgyvendinimu (angl. *the State power*), o ne su viešuoju administravimu, todėl administraciniai teismai neturi kompetencijos nei nagrinėti skundų dėl minėtos Prezidento veiklos, nei negali įpareigoti Respublikos Prezidentą priimti atitinkamą teisės aktą (dekretą) įgyvendinant jam suteiktas valstybės valdžios galias. Dėl pareiškėjo prašomos priteisti kompensacijos už patirtą moralinę žalą administracinis teismas nurodė, kad tokie klausimai patenka į bendrųjų teismų jurisdikciją (15–19 p.).

2021 m. kovo 22 d. pareiškėjas pateikė ieškinį Vilniaus apygardos teismui iš esmės nurodydamas tuos pačius argumentus savo skunde, kaip ir kreipdamasis į Vilniaus apygardos administracinį teismą (22–23 p.). Pareiškėjas papildomai teigė, kad viešai išsakyti viešųjų asmenų teiginiai, kad jis nesugebės po politinės karjeros būti nepriklausomu teisėju ir tinkamai vykdyti teisėjo pareigas, pažeidė jo, profesionalaus teisininko ir teisėjo, garbę ir orumą. Be to, pareiškėjas nurodė ir tai, kad Respublikos Prezidento sprendimas neskirti jo, buvusio teisėjo, į teisėjo pareigas gali lemti, kad visiškai praras teisėjo statusą, o tai iš esmės atitinka situaciją, kai teisėjas atleidžiamas iš pareigų dėl teisėjo vardo diskreditavimo. Be to, pareiškėjas kėlė ir legislatyvinės omisijos klausimą, nes jis negalėjo kreiptis į teismą pagal Konstitucijos 30 str. 1 d., prašydamas teismo kreiptis atitinkamai į Konstitucinį Teismą.

2021 m. kovo 29 d. Vilniaus apygardos teismas atsisakė priimti nagrinėti pareiškėjo skundą, iš esmės remdamasis tais pačiais motyvais, kaip ir Vilniaus apygardos administracinis teismas. Teismas, remdamasis Konstitucinio Teismo 2010 m. gegužės 13 d. nutarimu[4], nurodė,

4 Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismo 2010 m. gegužės 13 d. nutarimas, *Valstybės žinios*, 2010, Nr. 56-2766.

kad Respublikos Prezidento veiksmai tiesiogiai siejasi su Prezidentui suteiktais valstybės valdžios įgyvendinimo veiksmais, todėl teismas negali įpareigoti valstybės vadovo priimti atitinkamą teisės aktą (dekretą), be to, teismai taip pat negali ir priimti teisės aktų, kuriuos priimti yra įgalioti kiti valstybės valdžios subjektai, t. y. Seimas, Respublikos Prezidentas ar Vyriausybė. Dėl pareiškėjo prašomos priteisti kompensacijos atlyginti turtinę žalą jo neskyrus atgal į teisėjo pareigas ir sumenkinus garbę ir orumą Vilniaus apygardos teismas patarė kreiptis į bendrosios kompetencijos apylinkės teismus (žemesnės jurisdikcijos teismai) (24–26 p.). Lietuvos apeliacinis teismas atmetė pareiškėjo atskirąjį skundą ir paliko 2021 m. kovo 29 d. Vilniaus apygardos teismo sprendimą nepakeistą (27 p.).

Nagrinėdamas pareiškėjo kasacinį skundą, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2022 m. balandžio 20 d. sprendime pirmiausia nagrinėjo pareiškėjo prašymą kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl galimos legislatyvinės omisijos, nurodydamas pagrindus, kada toks kreipimasis galimas, ir pabrėždamas, kad šiuo konkrečiu atveju tokiam kreipimuisi nėra teisinio pagrindo. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas sutiko su žemesnių teismų vertinimu ir pažymėjo, kad Respublikos Prezidento sprendimas skirti ar ne atitinkamą asmenį teisėju negali būti teisminio nagrinėjimo dalykas, o tokios veiklos vertinimas nepriskirtas teismų kompetencijai, nes tai yra valstybės valdžios įgyvendinimo sritis. Šis teismas pabrėžė ir tai, kad Respublikos Prezidentui suteikti įgaliojimai formuojant teisėjų korpusą, kurie patenka į Prezidento vykdomos valstybės valdžios įgyvendinimą, neužkerta kelio suinteresuotam asmeniui kreiptis į teismą ir prašyti kompensacijos už patirtą žalą, jei asmuo mano, kad valstybės valdžios įgyvendinimas buvo netinkamas (33 p.).

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nurodė ir tai, kad sprendimas neskirti pareiškėjo teisėju ir nepriimtas Prezidento dekretas tuo klausimu nesukėlė jo teisėms ir pareigoms jokių neigiamų pasekmių, todėl tokie klausimai negali būti atskiro teisminio nagrinėjimo dalykas. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat nurodė, kad prašydamas atlyginti patirtą žalą pareiškėjas nenurodė konkrečios galimai prarasto atlyginimo kompensacijos sumos. Šis teismas nurodė ir tai, kad Vilniaus apygardos teismas, atmesdamas pareiškėjo prašymą atlyginti žalą, elgėsi netinkamai; jis turėjo ne atsisakyti priimti nagrinėti pareiškėjo prašymą atlyginti žalą, o nurodyti konkretų laiko tarpą, per kurį pareiškėjas būtų galėjęs pataisyti ieškinį nurodydamas konkrečias prašomas priteisti sumas (34 p.).

2022 m. balandžio 21 d. Vilniaus apygardos teismas, atsižvelgęs į minėtą Lietuvos Aukščiausiojo teismo sprendimą, nustatė pareiškėjui 10 dienų terminą pašalinti ieškinio trūkumus, be kita ko, nurodant, ar pareiškėjo prašymas atlyginti materialinę žalą siejamas su garbės ir orumo gynimu, ir, jei taip, sumokėti mokestį kreiptis į teismą. Teismas taip pat nurodė pareiškėjui patikslinti, kad jei jo ieškinys susijęs su darbo santykiais, dėl visos prašomos priteisti sumos paaiškinti, kodėl ta byla žinybinga apygardos, o ne pirmosios instancijos teismui. Vėliau šis teismas nutarė, kad pareiškėjas nepašalino nurodytų trūkumų, todėl jo skundas laikytinas nepaduotu.

2022 m. rugsėjo 16 d. pareiškėjas pateikė naują prašymą Respublikos Prezidentui (ir jo kanceliarijai), dar kartą prašydamas jį paskirti Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėju. Kadangi

jau praėjo atitinkamai laiko po pareiškėjo politinės karjeros pabaigos, Respublikos Prezidentas susitiko su pareiškėju ir vėliau paprašė Teisėjų tarybos patarti jam, ar skirti pareiškėją teisėju. 2022 m. lapkričio 11 d. vykusiame Teisėjų tarybos posėdyje pareiškėjui užduota klausimų, susijusių, be kita ko, su tuo, ar jis ateityje sutiktų būti ministru, jei jam būtų pasiūlyta. Į šį klausimą pareiškėjas atsakė teigiamai. Teisėjų taryba patarė Respublikos Prezidentui skirti pareiškėją teisėju, tačiau, Lietuvos Respublikos Vyriausybės teigimu EŽTT, Prezidentas nutarė neskirti pareiškėjo teisėju (42 p.).

2023 m. kovo 17 d. pareiškėjas dar kartą paprašė Respublikos Prezidento paaiškinti, kodėl jis neskiriamas teisėju. Prezidento kanceliarija į šį paklausimą atsakė 2023 m. balandžio 12 d. laišku, pabrėždama, be kita ko, kad nors Teisėjų taryba ir patarė Prezidentui skirti pareiškėją teisėjui, tas patarimas Respublikos Prezidentui neprivalomas, jo nesaisto, be to, Prezidento nė vienas teisės aktas neįpareigoja skirti asmens atgal į teisėjo pareigas (44–45 p.).

Tada pareiškėjas inicijavo naują civilinę procedūrą, nukreiptą prieš Respublikos Prezidentą, be kita ko, teigdamas, kad Prezidento (ne)sprendimas neskirti jo teisėju rodo Prezidento nusistatymą prieš pareiškėją ir pažeidžia Konstitucijos 29 str. 1 d. (asmenų lygybės įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams principas – aut. past.), taip pat objektyvumo, skaidrumo ir profesionalumo principus; pareiškėjas taip pat nurodė, kad Prezidento (ne) sprendimas neskirti jo teisėju ir nesiremti Teisėjų tarybos patarimu jį skirti neturi jokio teisinio pagrindo; pareiškėjas taip pat teigė, kad tai, jog nesikreipta į Konstitucinį Teismą dėl Lietuvos teisėje esančios legislatyvinės omisijos, sukuria situaciją, kuri neleidžia pareiškėjui įgyvendinti EŽTK 6 str. 1 d. ir 13 str., taip pat Konstitucijos 30 str. 1 d. numatytos teisės kreiptis į teismą ginant savo galimai pažeistas teises. Kiti argumentai buvo tapatūs pirmoje pareiškėjo inicijuotoje teisminėje procedūroje pateiktiems argumentams (be kita ko, argumentai dėl kompensacijos už prarastą teisėjo atlyginimą per visą neskyrimo laikotarpį). Vilniaus apygardos teismas 2023 m. gegužės 25 d. atsisakė priimti nagrinėti pareiškėjo skundą, o Lietuvos apeliacinis teismas 2023 m. liepos 4 d. sprendimu iš esmės palaikė apygardos teismo poziciją, o skundo dalis dėl žalos atlyginimo buvo grąžinta apygardos teismui (51–52 p.). Vilniaus apygardos teismas 2023 m. liepos 25 d. nutarė, kad pareiškėjas neištaisė nurodytų trūkumų (t. y. nepatikslino ieškinio pagrindo, nurodydamas visas būtinas civilinės atsakomybės taikymo sąlygas), todėl skundas laikytinas nepaduotu ir grąžintinas pareiškėjui, o pareiškėjo kasacinį skundą atsisakyta priimti nagrinėti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. spalio 16 d. nutartimi.

3.1.2. EŽTT pozicija ir *Eskelineno* bylos testo taikymas p. Misiūno situacijai

Kaip minėta, šioje byloje EŽTT atmetė Lietuvos Respublikos Vyriausybės keltą argumentą, kad asmuo netinkamai išnaudojo teisines gynybos priemones, kartu savo iniciatyva iškeldamas Europos žmogaus teisių konvencijos 6 str. 1 d. taikymą pareiškėjui (teisingiau, jo inicijuotoms procedūroms vidaus teisėje). Nurodė daugybę bylų, kuriose analizuoti teisėjų skyrimo, karjeros

ir jų atleidimo klausimai (84 p.)[5]. EŽTT nurodė, kad tam, kad būtų atsakyta į klausimą, ar Konvencijos 6 str. 1 d. taikoma pareiškėjui, Teismas turi analizuoti tokius tris Teismo praktikoje išvystytus aspektus: a) ar egzistuoja teisė; b) ar buvo „rimtas" ir „tikras" ginčas (angl. *a „genuine" and „serious" dispute*) dėl tokios teisės; c) ar ta egzistuojanti teisė gali būti laikoma *civilinio pobūdžio* teise (85 p.).

Nagrinėdamas pirmąjį klausimą, ar egzistuoja teisė, EŽTT nurodė, kad turi būti remiamasi skundais nacionalinėms institucijoms. Teismas nurodė, kad pareiškėjas, buvęs teisėjas, vidaus teisėje skundėsi, kad jis savavališkai neskirtas iš naujo teisėju. EŽTT nurodė, kad šiuo atveju procedūrų vidaus teisėje esmė buvo ne buvusio teisėjo paskyrimas iš naujo į šį postą, bet klausimas, ar jis turėjo teisę į sąžiningą procesą vidaus teisėje. EŽTT nurodė, kad Konstitucijos 33 str. numato kiekvieno piliečio teisę lygiomis sąlygomis stoti į valstybės tarnybą[6]. Tam, kad atsirastų „teisė" Konvencijos 6 str. 1 d. prasme, pakanka nurodyti, kad vidaus teisėje pareiškėjas galėjo argumentuotai teikti atitinkamus reikalavimus. Atsižvelgęs ir į tai, kad ir pati Vyriausybė nurodė, kad pareiškėjas galėjo kreiptis į teismą dėl žalos atlyginimo, nes netinkamai įgyvendinta valstybės valdžia, EŽTT, pasirėmęs Konstitucijos 33 str. ir Teismų įstatymo 61 str., nutarė, kad „teisė" į teisingą procesą nagrinėjant pareiškėjo prašymą skirti jį iš naujo teisėju vidaus teisėje egzistavo (86–89 p.).

Nagrinėdamas antrąjį aspektą, ar buvo „rimtas" ir „tikras" ginčas dėl teisingos procedūros nagrinėjant buvusio teisėjo skyrimą, EŽTT padarė išvadą, kad toks ginčas egzistavo, nepaisant to, kad nacionaliniai teismai nepriėmė nagrinėti pareiškėjo teikiamų skundų. Ir EŽTT nurodė, kad tokiu atveju lieka tik atsakyti į klausimą, ar minima teisė gali būti laikoma *civilinio pobūdžio* teise pagal EŽTT Didžiosios kolegijos *Vilho Eskelineno ir kitų prieš Suomiją* (peticijos Nr. 63235/00, 2007 m. balandžio 19 d. sprendimas)[7] byloje nustatytus kriterijus (90 p.), kurioje šio straipsnio autorei, buvusiai Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėjai, teko dalyvauti ir net pateikti savo atskirąją nuomonę.

Šioje itin svarbioje jurisprudencijos plėtros požiūriu byloje Europos Žmogaus Teisių Teismas pakeitė dar 1999 m. *Pellegrinas prieš Prancūziją* (peticijos Nr. 28541/95, 1999 m. gruodžio

5 Europos Žmogaus Teisių Teismo Didžiosios kolegijos 2016 m. birželio 23 d. sprendimas byloje *Baka prieš Vengriją*, pareiškimo Nr. 20261/12, § 100–106. https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-163113; Europos Žmogaus Teisių Teismo Didžiosios kolegijos 2022 m. kovo 15 d. sprendimas byloje *Grzęda prieš Lenkiją*, pareiškimo Nr. 43572/18, § 257–264. https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-216400; Europos Žmogaus Teisių Teismo 2021 m. lapkričio 8 d. sprendimas byloje *Dolińska-Ficek ir Ozimek prieš Lenkiją*, pareiškimų Nr. 49868/19 ir 57511/19, § 220–228. https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-213200; Europos Žmogaus Teisių Teismo 2021 m. liepos 22 d. sprendimas byloje *Gumenyuk ir kiti prieš Ukrainą*, pareiškimo Nr. 11423/19, § 44–59. https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-211125; Europos Žmogaus Teisių Teismo 2021 m. kovo 9 d. sprendimas byloje *Bilgen prieš Turkiją*, pareiškimo Nr. 1571/07, § 47–52 ir § 65–68. https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-208367.

6 Lietuvos Respublikos Konstitucija, *Lietuvos Aidas,* 1992, Nr. 220 (1992-11-10); *Valstybės Žinios*, 1992, Nr. 33-1014.

7 Europos Žmogaus Teisių Teismo Didžiosios kolegijos 2007 m. balandžio 19 d. sprendimas byloje *Vilho Eskelinen ir kiti prieš Suomiją*, peticijos Nr. 63235/00. https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-80249.

8 d. sprendimas)[8] Didžiosios kolegijos byloje nustatytą valstybės pareigūnų ir tarnautojų teisės patekti į teismą apribojimą ir praplėtė Konvencijos 6 str. 1 d. taikymą ir valstybės tarnybai (tarnautojams), suteikdamas galimybę ginti savo pažeistas teises pagal minėtą Konvencijos straipsnį.

Dėl pirmojo Eskelineno byloje nustatyto kriterijaus, ar vidaus teisė „aiškiai apribojo / panaikino" (angl. *expressly excluded*) teisę valstybės pareigūnui ar kitas viešąsias pareigas einančiam asmeniui patekti į teismą (Eskelineno bylos 62 p.), EŽTT mano, kad pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės pateiktą poziciją galima suprasti, kad ji laikėsi pozicijos, kad asmuo, pretenduojantis tapti teisėju, negali patekti į teismą, nes tokios teisės jam negarantuoja Lietuvos konstitucinė teisė ir konstitucinis valdžių padalijimo principas. Pareiškėjas teigė, kad tokia jo teisė nėra aiškiai eliminuota Lietuvos vidaus teisėje. EŽTT nurodė, kad bet kokiu atveju, net jei teisė asmeniui patekti į teismą ir yra apribota, toks apribojimas turi būti pateisinamas „objektyviais pagrindais siekiant apsaugoti valstybės interesus" (angl. *the exclusion was justified on „objective grounds in the State's interest"*) (91–92 p.). Pasirėmęs savo jurisprudencija, kurioje EŽTT aiškiai konstatavo, kad teisminė valdžia, kuri yra teisingumo garantas, ypatinga vertybė teisinėje valstybėje, turi turėti visuomenės pasitikėjimą, kad tinkamai vykdytų jai pavestas pareigas, taip pat atsižvelgęs į teisėjų skyrimui keliamus reikalavimus, Strasbūro Teismas padarė išvadą, kad šiuo konkrečiu atveju pareiškėjo, kaip kandidato į teisėjus, kuris atitiko visus šiam postui keliamus reikalavimus, pašalinimas iš (per)skyrimo procedūros, nesant jokių tokio (ne)sprendimo peržiūros galimybių, negali būti vertinamas pagal fundamentalų teisminės valdžios nepriklausomumo principą, kaip buvęs reikalingas teisinėje valstybėje siekiant apsaugoti valstybės interesus (93–96 p.). Strasbūro Teismas padarė išvadą, kad antroji Eskelineno byloje nustatyto testo sąlyga (kad pareiškėjo pašalinimas iš (per)skyrimo procedūros negali būti objektyviai pateisintas siekiant apsaugoti valstybės interesus) nepatenkinta, todėl Konvencijos 6 str. 1 d. taikoma pareiškėjui.

EŽTT atmetė Lietuvos Respublikos Vyriausybės argumentą dėl vidaus gynybos priemonių neišnaudojimo (112–114 p.) tiek civilinių priemonių kontekste, tiek dėl individualaus konstitucinio skundo, pabrėžęs, kad šios priemonės, kaip rodo Lietuvos teismų pozicijos dviejuose pareiškėjo inicijuotose procedūrose priimtuose sprendimuose, būtų neveiksmingos ir uždėtų nepagrįstų sunkumų. Siūlomas individualus konstitucinis skundas įdomus tuo, kad Strasbūro Teismas nurodė tiek tą faktą, kad nė vienas Lietuvos teismas, nors ir ne kartą prašomas pareiškėjo, nesikreipė į Konstitucinį Teismą (nurodydami, kad tam nėra teisinio pagrindo), dar daugiau, individualiam skundui pateikti reikalingas galutinis sprendimas, nurodytas Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 65 str. 1 d. 1 p., kuris pareiškėjo atžvilgiu nepriimtas (100 p.).

Nagrinėdamas pareiškėjo nurodomą Konvencijos 6 str. 1 d. pažeidimą, EŽTT priminė savo klasikinę jurisprudenciją, pagal kurią teisė patekti į teismą išvesta kaip sudėtinė teisės į teisingą teismą dalis. EŽTT nuomone, kiekvienas manantis, kad jo civilinė teisė pažeista, turi teisę kreiptis į teismą, ši teisė turi būti *praktiška ir veiksminga*, o ne teorinė ar iliuzinė (104–105 p.).

8 Europos Žmogaus Teisių Teismo Didžiosios kolegijos 1999 m. gruodžio 8 d. sprendimas byloje *Pellegrin prieš Prancūziją*, pareiškimo Nr. 28541/95. https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58402.

Tačiau Strasbūro Teismas priminė ir tai, kad teisė patekti į teismą nėra absoliuti ir ji gali būti apribota, svarbu, kad nustatomais apribojimais nebūtų pažeista šios teisės esmė, apribojimais turi būti siekiama teisėto tikslo ir jie turi būti proporcingi priemonėms, kurių imamasi, ir tikslams, kurių siekiama (106 p.).

Išsamiai išanalizavęs Lietuvos teisės procedūras, EŽTT, be kita ko, pabrėžė, kad pareiškėjo situacija negali būti lyginama su tų kandidatų, kurie skirti į teisėjo pareigas pirmą kartą (110 p.). Strasbūro Teismas atkreipė dėmesį į tą aspektą, kad pareiškėjas, buvęs teisėjas, turėjo teisę grįžti į teisminį korpusą, jam nereikėjo laikyti specialaus egzamino ar praeiti teisėjų atrankos procedūros. Dar daugiau, EŽTT atsižvelgė ir į tai, kad Teisėjų taryba, kuri yra konstitucinis organas, numatytas Konstitucijos 112 str. 5 d., aptarusi pareiškėjo kompetenciją ir asmenybės integralumą, patarė Respublikos Prezidentui (per)skirti pareiškėją teisėju. Tokios aplinkybės, anot Strasbūro Teismo, suteikė pareiškėjui teisinius ir pagrįstus lūkesčius tikėtis, kad jo prašymas grįžti į teisėjų korpusą bus tinkamai ir skaidriai svarstomas, remsis objektyviu vertinimu ir nebus savavališkas (110 p.). EŽTT atkreipė dėmesį į tą faktą, kad Europos Taryba, kitos tarptautinės organizacijos, tarptautiniai teisminiai organai skiria ypač dėmesio teisingoms (sąžiningoms) teisėjų skyrimo, karjeros ir atleidimo procedūroms. EŽTT pareiškėjo atžvilgiu konstatavo, kad jis nemato jokių ypatingų ar išimtinių aplinkybių, kurios pateisintų pareiškėjui nesuteiktą teisę į teisminį jo ginčo nagrinėjimą (111 p.). Beje, jaučiama Strasbūro Teismo kritika ir dėl to, kad Lietuvos teismai nepriėmė nagrinėti pareiškėjo civilinio ieškinio. EŽTT pabrėžė, kad pareiškėjas buvo aiškiai nurodęs savo buvusią mėnesinę algą, kurios pagrindu ir prašė skaičiuoti patirtą žalą (112 p.), nacionaliniai teismai tokius jo prašymus atmetė (nepriėmė) nagrinėti.

EŽTT taip pat nurodė, kad, nors Vilniaus apygardos teismas nurodė pareiškėjui pašalinti jo pateikto ieškinio trūkumus, Strasbūro Teismas nurodo nematąs jokio teisinio galimo pareiškėjo skundo (ieškinio) pagrindo, nes kaip nurodė patys Lietuvos teismai, Respublikos Prezidento veiksmai nepatenka į teismų kompetenciją. EŽTT taip pat atkreipė dėmesį į Konstitucinio Teismo jurisprudenciją, pagal kurią teisė patekti į teismą yra absoliuti ir ši teisė negali būti dirbtinai varžoma. Strasbūro Teismas nurodė ir tai, kad asmens teisės Lietuvos teisėje turi būti realiai ir veiksmingai ginamos nuo neteisėtų tiek privačių asmenų, tiek valstybės pareigūnų ar tarnautojų veiksmų (113 p.). Šis Teismas aiškiai nurodė ir tai, kad Lietuvos teismai nesvarstė pareiškėjo situacijos kaip visumos, nenagrinėjo pareiškėjo skundų esmės, t. y. jo teiginių, kad jam neužtikrinta Lietuvos teisėje veiksminga Respublikos Prezidento veiksmų kontrolė. O dėl šios Prezidento diskrecijos pareiškėjas neperskirtas teisėju (114 p.).

Taigi, kaip konstatavo EŽTT, pareiškėjas įgijo teisėtus ir pagrįstus lūkesčius tikėtis, kad jo prašymas grįžti į teisėjų korpusą bus tinkamai ir skaidriai išnagrinėtas. Taigi Strasbūro Teismas byloje *Misiūnas prieš Lietuvą* nustatė Konvencijos 6 str. 1 d. pažeidimą, padarydamas išvadą, kad pareiškėjo bandymas pasiekti teisminę jo (per)skyrimo procedūros veiksmų peržiūrą, siekiant išsiaiškinti galimas klaidas, buvo paneigtas Lietuvos teismų atsisakymu suteikti jam veiksmingą teisinę gynybos priemonę, kuri būtų padėjusi išnagrinėti pareiškėjo skundų esmę (115–116 p.).

Kaip minėta, pareiškėjas kėlė ir Konvencijos 8 str. ir 13 str. pažeidimų klausimus, tačiau šie tariami pažeidimai atskirai nenagrinėti. EŽTT priteisė pareiškėjui 10 tūkst. eurų kompensaciją už moralinę žalą, tačiau atmesdamas materialinės žalos prašymą (126–127 p.).

3.1.3. Lietuvos konstitucinės teisės peripetijos: ar buvo galima išvengti Misiūno bylos pralaimėjimo EŽTT?

Matyt, atsakymas į šį klausimą galėtų ar net turėtų būti teigiamas. Neneigiant tikrai didelių Respublikos Prezidento galių, kurias jam suteikia visų pirma Konstitucija, kaip aukščiausioji teisė, teisėjų skyrimo ir atleidimo procesuose, vis dėlto norisi iškelti klausimus, ar Prezidento galios teisėjų skyrimo ar atleidimo procese tikrai yra neribotos, ar Respublikos Prezidento nesaisto teisinės valstybės, konstituciniai teisingumo, atsakingo valdymo ir kiti konstituciniai principai? Dar vienas klausimas – kaip tinkamai užtikrinti asmens teisę patekti į teismą ir teisingą (sąžiningą) procesą tokiems asmenims.

Dar daugiau, net ir esant aiškiam faktui, kad pagal oficialiąją konstitucinę doktriną Respublikos Prezidento nesaisto Teisėjų tarybos patarimas skirti atitinkamą asmenį teisėju[9], vis dėlto reikėtų pabrėžti tai, kad toks patarimas priimamas išnagrinėjus visas teisines ir faktines aplinkybes Konstitucijoje minimoje specialioje įstatymo numatytoje teisėjų institucijoje (Teisėjų taryboje), kuri, pasak oficialiosios konstitucinės doktrinos, yra atsvara vykdomajai valdžiai[10]. Konstitucinis Teismas ne kartą pabrėžė, kad įstatymais ir kitais teisės aktais reguliuojant santykius, susijusius su teisėjų paskyrimu, paaukštinimu, perkėlimu ar atleidimu iš pareigų, negalima paneigti nurodytos specialios teisėjų institucijos kompetencijos, konstitucinės prigimties ir paskirties; speciali teisėjų institucija yra atsvara Respublikos Prezidentui kaip vykdomosios valdžios subjektui, kuris formuoja teisėjų korpusą (*inter alia* 1999 m. gruodžio 21 d., 2004 m. gruodžio 13 d., 2006 m. gegužės 9 d., 2020 m. rugsėjo 2 d. nutarimai).

Taigi mažų mažiausiai iš Respublikos Prezidento turėtų būti (yra) reikalaujama, atsižvelgiant į konstitucinį atsakingo valdymo principą, pateikti aiškius ir argumentuotus, pagrįstus kiekvieno savo sprendimo skirti tam tikrą asmenį teisėju ar jo neskirti motyvus; nes ir Respublikos Prezidentui taikoma konstitucinė pareiga tinkamai atlikti jam suteiktus įgaliojimus įgyvendinant viešąją valdžią, priimti teisėtus ir pagrįstus teisės aktus, vadovaujantis Konstitucija ir teise ir veikti dėl geriausių valstybės interesų apsaugos (jo priimami aktai taip pat turi būti *aiškūs, racionaliai motyvuoti).*

9 Šiame 2006 m. gegužės 9 d. Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota: „Tais atvejais, kai į Konstitucijos 112 straipsnio 5 dalyje nurodytą specialią įstatymo numatytą teisėjų instituciją Respublikos Prezidentas kreipiasi patarimo dėl teisėjo paskyrimo, paaukštinimo ar perkėlimo, o ši speciali teisėjų institucija pataria asmenį paskirti teisėju, paaukštinti teisėją ar jį perkelti, toks patarimas Respublikos Prezidento nesaisto [...]“. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 9 d. nutarimas, *Valstybės žinios*, 2006, Nr. 51-1894.

10 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2020 m. rugsėjo 2 d. nutarimas, TAR, 2020-09-03, Nr. 18611.

Konstitucinio valdžių padalijimo principo kontekste pažymėtina tai, kad Konstitucinis Teismas ne kartą pabrėžė, kad šis principas reiškia, kad įstatymų leidžiamoji, vykdomoji ir teisminė valdžios yra atskirtos, pakankamai savarankiškos; tarp jų turi būti pusiausvyra (*inter alia* 2002 m. sausio 14 d., 2010 m. gegužės 13 d., 2015 m. gegužės 26 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas pabrėžė ir tai, kad konstitucinis teisinės valstybės principas atsispindi ir konstitucinį atsakingo valdymo principą įtvirtinančioje Konstitucijos 5 str. 2 d., kurioje nustatyta, kad valdžios galias riboja Konstitucija (*inter alia* 2019 m. balandžio 16 d., 2019 m. gruodžio 19 d., 2020 m. rugsėjo 2 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas pažymėjo, jog Konstitucijoje įtvirtintas atsakingo valdymo principas suponuoja tai, kad visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesams, turi tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus (*inter alia* 2015 m. lapkričio 19 d., 2016 m. liepos 8 d., 2018 m. balandžio 12 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas pažymėjo ir tai, kad pagal Konstituciją, *inter alia* jos 5 str. 2, 3 dalis, konstitucinius atsakingo valdymo, teisinės valstybės principus, valstybės valdžią įgyvendinančios institucijos, vykdydamos savo funkcijas, negali viršyti joms Konstitucijos ir įstatymų suteiktų įgaliojimų, juos įgyvendindamos privalo *inter alia* priimti teisėtus ir pagrįstus teisės aktus (jie turi būti paremti aukštesnės galios teisės aktų nuostatomis, *aiškūs, racionaliai motyvuoti* ir kt.) (2018 m. kovo 2 d., 2020 m. rugpjūčio 28 d. nutarimai).

Taigi atsižvelgiant į Konstitucijoje įtvirtintą atsakingo valdymo principą ir suformuotą oficialiąją konstitucinę doktriną tuo klausimu, ir Respublikos Prezidentas, priimdamas sprendimus skirti ar neskirti atitinkamo asmens į teisėjo pareigas, turi vadovautis Konstitucija, teise, veikti Tautos ir Lietuvos valstybės interesams ir tinkamai įgyvendinti jam Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus. Ir Respublikos Prezidentas, kaip ir visos kitos valstybės valdžią įgyvendinančios institucijos, vykdydamas savo funkcijas, negali viršyti Konstitucijos ir įstatymų suteiktų įgaliojimų.

Galima būtų daryti išvadą, kad pareiškėjo Misiūno situacijoje į šiuos aukščiau paminėtus konstitucinius principus iš esmės neatsižvelgta. Ir, kaip pabrėžė EŽTT, vis dėlto pareiškėjo situacija skyrėsi nuo kitų teisėjų skyrimo atvejų, nes jis jau buvo teisėjų korpuso narys ir siekė perskyrimo, turėdamas tokią teisę pagal nacionalinius teisės aktus, o kartu, kaip konstatavo EŽTT, ir teisėtą bei pagrįstą lūkestį būti perskirtu. Ar ši byla pakeis Lietuvos teisės ir praktikos peripetijas teisėjų skyrimo procese, ar įpareigos teisėjų skyrimo procese dalyvaujančius valstybės valdžios subjektus tinkamai, pagal Konstituciją ir teisę, vykdyti jiems suteiktus viešosios valdžios įgaliojimus, priimti teisėtus ir pagrįstus teisės aktus (kurie turi būti paremti aukštesnės galios teisės aktų nuostatomis, *aiškūs, racionaliai motyvuoti*) arba bent jau išsamiai ir argumentuotai paaiškinti savo veiksmus visuomenei, lieka tik ateities klausimas. Turbūt galima nė neabejoti, kad Konstitucijos keitimas apribojant Respublikos Prezidento ar Lietuvos Respublikos Seimo galias teisėjų skyrimo (atleidimo) procedūrose nebus inicijuotas.

Kitas atviras klausimas šios bylos kontekste – kaip aptariamas EŽTT sprendimas bus įgyvendintas. Užteks valstybei sumokėti EŽTT priteistą kompensaciją už patirtą moralinę žalą ar vis dėlto Europos Tarybos Ministrų Komitetas, prižiūrėdamas sprendimo įgyvendinimą, reikalaus imtis ir tam tikrų bendrųjų priemonių. Vėl gi, matyt, to nebus iš Lietuvos reikalaujama, nes, kitaip nei, pavyzdžiui, nuo EŽTT pozicijos byloje *Oleksandras Volkovas prieš Ukrainą* (peticijos Nr. 21722/11, 2013 m. sausio 9 d. sprendimas), kur EŽTT pareikalavo grąžinti buvusį teisėją į pareigas[11], Misiūno prieš Lietuvą byloje nepareikalauta peržiūrėti pareiškėjo prašymą.

Išvados

1. 2025 m. spalio 7 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo priimtas sprendimas byloje *Misiūnas prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 38687/22), kuriame konstatuotas Europos žmogaus teisių konvencijos 6 str. 1 d. pažeidimas dėl to, kad pareiškėjui nesuteikta tinkama teisminė gynyba Lietuvos teisėje norint išsiaiškinti, ar jo neperskyrimo į teisėjus procedūroje nepadaryta tam tikrų pažeidimų, dar kartą parodo viešosios valdžios subjektų (šiuo atveju – Respublikos Prezidento) iš esmės plačią diskreciją teisėjų skyrimo (neskyrimo) procedūroje. Nors šiuo atveju Respublikos Prezidentas pateikė tam tikrus argumentus ar viešus paaiškinimus, kodėl pareiškėjas Misiūnas negrąžintas į teisėjų korpusą, vis dėlto Prezidento paaiškinimai nebuvo itin racionalūs ar teisiškai argumentuoti, o jo išrasta nauja iki šiol nežinota sąlyga – *teisinio atšalimo laikotarpis* – dar labiau suaktyvino diskusijas apie plačią (o gal net neribotą) Prezidento diskreciją teisėjų skyrimo procedūrose.
2. Kaip minėta, pagal Konstituciją ir joje įtvirtintą atsakingo valdymo principą visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus, privalo *inter alia* priimti teisėtus ir pagrįstus teisės aktus (jie turi būti paremti aukštesnės galios teisės aktų nuostatomis, *aiškūs, racionaliai motyvuoti* ir kt.) ir net nepriimdami konkrečių teisės aktų valstybės pareigūnai turi paaiškinti savo veiksmų, elgesio ar neveikimo motyvus.
3. Šioje konkrečioje pareiškėjo situacijoje, kaip konstatavo ir EŽTT, tai nepadaryta. Pareiškėjui nesuteikta tinkama teisinė apsauga Lietuvos teisėje, įgyvendinant jo turėtą teisę grįžti į teisėjų korpusą ar bet jau, mažų mažiausiai, tinkamą ir sąžiningą jo prašymo grąžinti jį į teisėjus svarstymo procesą ir teisminio tokio proceso apskundimo galimybę. Tačiau bylos kontekste pozityviu elementu laikytina tai, kad vis dėlto viešos diskusijos šiuo klausimu taip pat įgalina viešosios valdžios subjektus, įgyvendinančius valstybės valdžią, apmąstyti savo veiksmus ir, tikėtina, ateityje nekartoti klaidų, kurias konstatuoja ir tarptautiniai teismai.

---

11 Šio sprendimo rezoliucinės dalies 9 p. EŽTT aiškiai nurodė, kad: „9. Ukraina turi užtikrinti pareiškėjo grąžinimą į Aukščiausiojo Teismo teisėjo pareigas kuo greičiau“. Europos Žmogaus Teisių Teismo 2013 m. sausio 9 d. sprendimas byloje *Oleksandras Volkovas prieš Ukrainą*, pareiškimo Nr. 21722/11. https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-115871.

Judgment of the European Court of Human Rights in the case *Misiūnas v. Lithuania:* was it possible to escape it?

Mykolas Romeris University Law School
Institute of International and European Union Law
Prof. Dr. Danutė Jočienė
E-mail: djociene@mruni.eu

DOI: 10.13165/LT-25-01-11

Summary. *On 7 October 2025 the European Court of Human Rights announced the judgment in the case Misiūnas v. Lithuania. This case had raised a lot of interesting discussions among the constitutional law professionals on the discretion of the State President in the (re)appointment procedure of Lithuanian judges. This questions is twofold: does a judge, who left the position of a judge and was engaged for some time in the political life of the country, having the right (according to the Law on the Courts) to return back to the judicial system, a practical and realistic right/expectation to return back to his previously occupied judicial position (he was a judge in the first instance court); or, on the other hand, is it only his legitimate expectations, as a practical return to the judicial system depends on the willingness of the State President to appoint him/her back to the judicial position. Whether the broad discretion granted to the State President by the Constitution of Lithuania in the appointment process of judges can be limited, and, whether the President of the State has also to obey to the requirements formulated by the Constitutional Court in the official constitutional doctrine when implementing State powers – these questions together with the mentioned judgment of the Strasbourg Court in Misiūnas case and also, in Vilho Eskelinen and Others v. Finland Grand Chamber case are analysed in this Article. It is also interesting to note that in the applicant's situation, the State President introduced a new criterion - „a cooling-off period" – which was applied in respect of the applicant preventing him to be (re)appointed to the position of a judge what he had been holding previously.*

Keywords: *ECHR, ECtHR, case Misiūnas v. Lithuania, Eskelinen test, Human rights, the Right/access to the court.*

LIETUVOS TEISĖ

2025

Esminiai pokyčiai

Mykolo Romerio universitetas

Redaktoriai:
Prof. dr. Lyra Jakulevičienė, Prof. dr. Vytautas Sinkevičius

Vykdančioji redaktorė
Dr. Kristina Kenstavičienė

Redakcinės kolegijos nariai:
Prof. dr. Virginijus Bitė
(Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos Privatinės teisės institutas)
Prof. dr. Saulius Katuoka
(Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos
Tarptautinės ir Europos Sąjungos teisės institutas)
Prof. dr. Jolanta Zajančkauskienė
(Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos Baudžiamosios teisės ir proceso institutas)
Doc. dr. Juozas Valčiukas
(Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos Viešosios teisės institutas)

Recenzentai:
Prof. dr. Skirgailė Žalimienė (Vilniaus universitetas)
Juta Večerskytė-Brosel (Mykolo Romerio universitetas)

ISSN 2669-137X (spausdintas)
ISSN 2669-1388 (internete)
DOI: 10.13165/LT-25-01

© Autorių kolektyvas, 2025
© Mykolo Romerio universitetas, 2025